

Innst. S. nr. 263

(2002-2003)

Innstilling til Stortinget frå finanskomiteen

Dokument nr. 8:78 (2002-2003)

Innstilling frå finanskomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Kristin Halvorsen, Øystein Djupedal og Karin Andersen om strakstiltak mot arbeidsledighet

Til Stortinget

SAMANDRAG

Arbeidskraften er vår viktigste ressurs. 70 pst. av Norges nasjonalformue sitter i nordmenns hjerner og hender. I årene framover er det mangel på arbeidskraft som vil bremse utviklingen av velstand og velferd. Å la bortimot 100 000 voksne arbeidsføre mennesker gå arbeidsløse, er derfor uakseptabel sløsing.

Tilknytning til arbeidslivet er en viktig forutsetning for et godt liv for svært mange. Både økonomisk og sosialt er arbeidslivet helt sentralt. Vi vet også at arbeidsledighet, særlig når den blir langvarig, gir økt sannsynlighet for mange typer problemer - fattigdom, psykiske problemer, ensomhet, varig utstøting av arbeidslivet, mv. For den enkelte er det derfor svært viktig å komme raskt ut i arbeid.

Det er ikke mangel på uløste oppgaver i det norske samfunnet. I dette forslaget lanseres en plan som tar for seg viktige oppgaver som står ugjort i dag, og der det finnes arbeidsløse med den riktige kompetansen. Ved å sørge for at disse finner hverandre skapes det en vinn-vinn situasjon for den enkelte og samfunnet:

- Mange arbeidsløse kommer i jobb i stedet for å motta trygd.
- Viktige samfunnsoppgaver blir gjort.
- Rekruttering til uførhet og mange sosiale problemer reduseres.
- Sløsing med vår viktigste ressurs reduseres.

Punktene over viser at det er betydelige samfunnsmessige gevinster knytta til denne satsingen.

Utfordringen er å få til dette uten å skape nytt press på renta. Gjennom inndekningsforslag som totalt beløper seg til 2 mrd. kroner dekkes det meste inn av de økte utgiftene. Utover dette foreslås det å legge 1 mrd. kroner i friske penger på bordet.

Norsk økonomi har i det siste vært preget av høy krokenkurs som følge av stram pengepolitikk. Rentedifferansen til resten av Europa er svært høy, og det har gjort norske kroner attraktive. Bakgrunnen for dette kan vi delvis finne i høyere kostnadsvekst i Norge enn i landene rundt oss, men en stor del av ansvaret må også legges på en pengepolitikk som har lagt for stor vekt på hensynet til stabil inflasjon. Dette har gått på bekostning av målet om lav arbeidsledighet. Konsekvensen har blitt omfattende industridød og akselererende tap av arbeidsplasser i konkurranseutsatt sektor. Denne pengepolitikken har vært helt ødeleggende for norsk økonomi. Signalene i det siste om en mindre stram pengepolitikk har da også ført til en svekkelse av krokenkursen.

Men det er også helt nødvendig å få til et inntektspolitisk samarbeid. Alle parter må nå bidra for å bekjempe arbeidsledigheten. Regjeringen må sammen med partene i arbeidslivet finne fram til løsninger som gjør at alle grupper bidrar til å holde kostnadsutviklingen i Norge nede. Like viktig som moderasjon fra arbeidstakerne er det å hindre skattelettelser til høytlønte og fortsatt sterk økning i toppledernes lønninger. Denne planen er et viktig bidrag til en slik duggnad: Gjennom klar omprioritering fra privat forbruk til viktige fellesskapsprosjekter bidras det til å få ledige hender i arbeid. Dette vil være deler av svaret på LOs viktigste krav i årets lønnsforhandlinger: *"Arbeid til alle er jobb nr. 1"*.

Sammen med en omlegging av pengepolitikken vil dette være en grunnleggende forutsetning både for å bevare eksisterende arbeidsplasser og for å skape nye.

Etter- og videreutdanningsreformen kunne vært et viktig bidrag til å sikre at arbeidstakerne er oppdatert i forhold til næringslivets kompetansebehov. På dette

området er det først og fremst arbeidsgiverne som ikke har gjort jobben sin.

Utviklingen i arbeidsmarkedet siden budsjettbehandlingen i høst gjør disse tiltakene nødvendig. Det er nå åpenbart at det finnes ledig kapasitet i økonomien, og strakstiltakene som er foreslått er valgt spesielt med tanke på i hvilke sektorer det finnes ledighet. Tiltakene her er derfor målrettet med tanke på å gi økt sysselsetting uten press for økt rente.

Disse forslagene er et ekstraordinært løft nå, for å møte utfordringene en raskt økende ledighet gir. Strakstiltakene bør gjennomføres umiddelbart, utenom den ordinære budsjettbehandlingen. Her foreslås finansiering av tiltakene i år, videre finansiering må foretas i den ordinære budsjettbehandlingen.

Ytterligere tiltak mot arbeidsledigheten bør vurderes i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett 2003.

Det er i dokumentet redegjort nærmere for ledighets-situasjonen.

Strakstiltak

Følgende tiltak foreslås satt i verk omgående for å bekjempe den økende arbeidsledigheten:

Forsert utbygging av skolebygg og sosial boligbygging

- Økt ramme fra 1 til 2 mrd. kroner for rentetilskuddsordningen til opprustning av skolebygg. Ca. 3 000 arbeidsplasser som koster 160 mill. kroner.
- Økt sosial boligbygging. Ca. 900 arbeidsplasser som koster 100 mill. kroner.
- Løse opp regler for lån i Husbanken. Sysselsettingseffekt er usikker.

På oppdrag fra Kommunenes Sentralforbund våren 2002 beregnet Multiconsult at det ville koste 40 mrd. kroner å sette skolebygningene i Norge i forskriftsmessig stand.

Gjennom en rentetilskuddsordning over statsbudsjettet dekker staten renteutgiftene ved opprustning av skolebygg, mens kommuner og fylkeskommuner sjøl må betale avdragene. Denne ordningen har en ramme på 15 mrd. kroner over åtte år. Dette har bidratt til å øke tempoet i opprustningen av skolebyggene i mange kommuner.

Problemet med ordningen, i tillegg til at rammen er for liten, er at mange kommuner ikke har råd til å benytte seg av den. Fattige kommuner, og dem er det etter hvert blitt mange av, har ikke mulighet til å betale avdragene på en slik investering.

Som et strakstiltak foreslås det allikevel å utvide rammene for denne ordningen i inneværende år. En doubling av ramma fra 1 til 2 mrd. kroner vil bringe omfanget av ordningen opp på samme nivå som i 2002. Det vil koste 160 mill. kroner i rentetilskudd. Dette vil kreve ca. 3 000 årsverk, ca. 1 000 i bygg- og anleggsbransjen og dobbelt så mye hos underleverandører, mv.

Det er også stort behov for å øke den sosiale boligbyggingen markert. 100 mill. kroner ekstra i økt tilskuddsramme til dette formålet gir, med et snitt på 30 pst. tilskudd (tilsvarer 290 000 kroner pr. bolig) 460 boliger. Dette betyr investeringer i boligbygging på 311 mill. kroner. Sysselsettingseffekten av dette blir ca. 900 arbeidsplasser i byggebransjen og tilknyttede virksomheter.

For å unngå å gå tom til sommeren har Husbanken strammet inn reglene for låneutmåling på basislån til boligbygging. For å få fart på boligbyggingen som har sunket med 11 pst. vil vi løse opp på disse reglene. Dette kan gjøre det nødvendig å utvide lånerammen til Husbanken, men det vil vi komme tilbake til i behandlingen av Revidert nasjonalbudsjett 2003.

Det er i dokumentet dessuten redegjort for følgende tiltak:

- Økt satsing på jernbane og rassikring.
- 2 200 flere tiltaksplasser.
- Stimuler enøk og fornybar energi.
- Opprydding av forurensa grunn og havbunn.
- Økt utvinningsgrad i Nordsjøen.
- 1 000 nye arbeidsplasser gjennom Statens nærings- og distriktsutviklingsfond (SND).
- Gjennomfør barnehagereformen.
- Mer effektiv drift av offentlig sektor.
- Styrk skolen.

Inndekning

Som en midlertidig ordning før behandlingen av Skauge-kommisjonens forslag om et nytt system for utbytteskatt, foreslås det å innføre 14 pst. skatt på aksjeutbytte med bunnfradrag på 10 000 kroner. Dette trekker inn 1,1 mrd. kroner fra de rikeste i landet, og gir rom for målrettede tiltak for å bekjempe arbeidsledighet.

Reduserte utgifter til arbeidsledighetstrygd som følge av denne planen, anslås til 900 mill. kroner.

Det foreslås i tillegg å bruke om lag 1 mrd. kroner utover dagens budsjettamme for å styrke kampen mot arbeidsledigheten. Dette er riktig i en situasjon der arbeidsledigheten er sterkt økende.

Oversikt over tiltakenes kostnader og effekt

Tiltak	Kostnad	Sysselsettings-effekt
Skolebygg	160	3 000
Sosial boligbygging	100	900
Jernbane/kolletiv	860	500
Rassikring	250	150
Tiltaksplasser	250	2 200

Tiltak	Kostnad	Sysselsettings- effekt
Enova	350	1 000
Vindkraft		750
Forurensa grunn og havbunn	150	100
Økt utvinningsgrad i oljevirksomheten	50	50
SND	550	1 000
Barnehagereformen		2 200
Høyere bemanning i offentlig sektor	100	250
IT i skolen	50	200
Flere lærere i skolen	100	400
Sum	2 970	12 700
Inndekning		
Skatt på aksjeutbytte	1 100	
Reduserte trygdeutgifter	900	
Sum	2 000	
Balanse	-970	

På denne bakgrunn fremmes følgende forslag:

1. Stortinget ber Regjeringen sette i verk strakstiltak mot arbeidsledighet innen 1. mai 2003.
2. Stortinget ber Regjeringen i Revidert nasjonalbudsjett 2003 legge fram en nasjonal sysselsettingsplan som systematisk kobler uløste oppgaver i samfunnet mot ledige hender og hoder. "

MERKNADER FRÅ KOMITEEN

Komiteen, medlemene frå Arbeidarpartiet, Ranveig Frøiland, Svein Roald Hansen, Tore Nordtun, Torstein Rudihaugen og Hill-Marta Solberg, frå Høgre, Svein Flåtten, Torbjørn Hansen, Heidi Larssen og Jan Tore Sanner, frå Framstegspartiet, Gjermund Hagesæter, leiaren Siv Jensen og Per Erik Monsen, frå Sosialistisk Venstreparti, Øystein Djupedal, Audun Bjørlo Lysbakken og Heidi Grande Røys, frå Kristeleg Folkeparti, Ingebrigt S. Sørfonn og Bjørge Tørresdal, frå Senterpartiet, Morten Lund, frå Venstre, May Britt Vihovde, og frå Kystpartiet, Steinar Bastesen, viser til at dokumentet

18. mars 2003 vart sendt finansminister Per-Kristian Foss til uttale. Svaret frå finansministeren 26. mars 2003 følgjer som trykt vedlegg til denne innstillinga.

Komiteen viser til omtale og merknader til sysselsettingspolitikken under kapittel 10 i Budsjett-innst. S. II (2002-2003), jf. St.meld. nr. 2 (2002-2003) Revidert nasjonalbudsjett 2003.

Komiteen viser òg til at omtalen og merknadene i Budsjett-innst. S. II (2002-2003) er konkretisert med framlegg under aktuelle postar i Innst. S. nr. 260 (2002-2003), jf. St.prp. nr. 65 (2002-2003) Tilleggsbevilgninger og omprioriteringer i statsbudsjettet medregnet folketrygden 2003.

TILRÅDING FRÅ KOMITEEN

Komiteen viser til dokumentet og til det som står framføre og gjer følgjande

framlegg:

Dokument nr. 8:78 (2002-2003) - forslag fra stortingsrepresentantene Kristin Halvorsen, Øystein Djupedal og Karin Andersen om strakstiltak mot arbeidsledighet - vert å leggje ved protokollen.

Oslo, i finanskomiteen, den 14. juni 2003

Siv Jensen
leiar

Torstein Rudihaugen
ordførar

Vedlegg**Brev fra Finansdepartementet v/statsråden til finanskomiteen, datert 26. mars 2003****Finanskomiteens behandling av Dokument 8:78 (2002-2003) Privat forslag fra stortingsrepresentantene Kristin Halvorsen, Øystein Djupedal og Karin Andersen om strakstiltak mot arbeidsledighet**

Det vises til brev fra finanskomiteen av 18. mars 2003 om komiteens behandling av Dokument 8:78 (2002-2003) fra stortingsrepresentantene Kristin Halvorsen, Øystein Djupedal og Karin Andersen om strakstiltak mot arbeidsledighet. Jeg gis i brevet anledning til å komme med innspill til finanskomiteens behandling av saken. Jeg gir i dette brevet tilbakemelding om saken.

Stortingsrepresentantene Kristin Halvorsen, Øystein Djupedal og Karin Andersen foreslår følgende i Dokument 8:78:

- "1. Stortinget ber Regjeringen sette i verk strakstiltak mot arbeidsledighet innen 1. mai 2003.
2. Stortinget ber Regjeringen i Revidert nasjonalbudsjett legge fram en nasjonal sysselsettingsplan som systematisk kobler uløste oppgaver i samfunnet mot ledige hender og hoder."

Arbeidsledigheten økte klart gjennom 2002 og denne tendensen har fortsatt så langt i år. Økningen i arbeids-

ledigheten har kommet etter en periode med betydelig svekkelse av den kostnadsmessige konkurranseevnen, både som følge av høyere lønnsvekst enn hos våre handelspartnere og en markert styrking av kronekursen. Dette har ført til sterkt svekket lønnsomhet for de bedriftene som er utsatt for internasjonal konkurranse. Dersom denne utviklingen ikke reverseres, vil det kunne føre til en betydelig nedbygging av de konkurranseutsatte næringene.

Norges Bank har satt ned styringsrenten med til sammen 1,5 prosentpoeng siden desember i fjor, og den norske kronen har siden årsskiftet svekket seg med 7 pst. målt ved industriens effektive valutakurs. Dette har bidratt til å bedre utsiktene for de konkurranseutsatte næringene spesielt og norsk økonomi generelt. Norges Bank har signalisert at de vil komme med ytterligere pengepolitiske lettelser. Den økonomiske politikken må nå innrettes slik at kronekursen reverseres til et nivå som er bærekraftig over tid. I tillegg er det avgjørende at lønnskostnadsveksten framover blir klart lavere enn den har vært de siste årene.

Regjeringen følger den økonomiske utviklingen nøye, og vil komme tilbake til en grundig vurdering av utfordringene for norsk økonomi i Revidert nasjonalbudsjett 2003. Situasjonen i arbeidsmarkedet og behovet for arbeidsmarkedstiltak vil bli vurdert fortløpende.